

หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง
พัฒนาสังคมและชุมชน

ชื่อหลักสูตรการส่งเสริมอนุรักษ์และดูแลสิ่งแวดล้อม
จำนวน 6 ชั่วโมง

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดมหาสารคาม
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

ด้วย สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ระดับจังหวัดมหาสารคาม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยให้ประชาชน ชุมชนร่วมกันรับผิดชอบ และเห็นถึงความสำคัญในการฟื้นฟูพัฒนาสังคมและชุมชนของตนเองและทุนทางสังคมเป็นเครื่องมือในการจัดการ เรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ บูรณาการความรู้ ประสบการณ์และทักษะอาชีพ เข้ามาใช้ให้เกิด ประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและชุมชนโดยรวมทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนให้มีความ เข้มแข็ง มีความเอื้ออาทรต่อกัน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และประชาชนอยู่ร่วมกัน อย่างมีความสุขตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตลอดจนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี สิ่งแวดล้อมเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่ายิ่ง ชุมชนที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีการพัฒนาพื้นที่สิ่งแวดล้อมให้ เป็นระเบียบและสะอาดอยู่เสมอส่งผลให้ชุมชนดูน่ามอง ทศนียภาพก็จะดีไปด้วย การปล่อยปละละเลยให้ สิ่งแวดล้อมในชุมชนเสื่อมโทรม จะส่งผลกระทบให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนนั้นเสื่อมไปด้วย

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ระดับจังหวัดมหาสารคาม

พฤษภาคม 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
หลักสูตรการส่งเสริมอนุรักษ์และดูแลสิ่งแวดล้อม	1
ความเป็นมา	
หลักการของหลักสูตร	1
จุดมุ่งหมาย	1
เป้าหมาย	1
ระยะเวลา	1
เนื้อหาหลักสูตร	2
สื่อการเรียนรู้	3
การวัดผลประเมินผล	3
เกณฑ์การจบหลักสูตร	3
เอกสารหลักฐานการศึกษาที่ได้รับหลังจบหลักสูตร	4
การเทียบโอนผลการเรียน	4
โครงสร้างหลักสูตรการส่งเสริมอนุรักษ์และดูแลสิ่งแวดล้อม	5
แบบทดสอบก่อนเรียน	7
ใบความรู้ ความเป็นมาการส่งเสริมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	9
ใบความรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชน	11
แบบประเมินผลงานผู้เรียน	13
แบบทดสอบก่อนเรียน	14

หลักสูตร การส่งเสริมอนุรักษ์และดูแลสิ่งแวดล้อม

จำนวน 6 ชั่วโมง

กลุ่ม พัฒนาสังคมและชุมชน

1. ความเป็นมา

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน เป็นการจัดการศึกษาที่บูรณาการความรู้ และทักษะจากการศึกษาที่ผู้เรียนมีอยู่ หรือได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยมีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยให้ประชาชน ชุมชนร่วมกันรับผิดชอบ และเห็นถึงความสำคัญในการฟื้นฟูพัฒนาสังคมและชุมชนของตนเองและทุนทางสังคมเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ บูรณาการความรู้ ประสบการณ์และทักษะอาชีพ เข้ามาใช้ในการพัฒนาสังคมและชุมชนโดยรวมทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนให้มีความเข้มแข็ง มีความเอื้ออาทรต่อกัน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และประชาชนอยู่ร่วมกัน อย่างมีความสุขตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี สิ่งแวดล้อมเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่ายิ่ง ชุมชนที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีการพัฒนาพื้นที่สิ่งแวดล้อมให้ เป็นระเบียบและสะอาดอยู่เสมอส่งผลให้ชุมชนดูน่ามอง ทักษะภาพก็จะดีไปด้วย การปล่อยปละละเลยให้ สิ่งแวดล้อมในชุมชนเสื่อมโทรม จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนนั้นเสื่อมไปด้วย

หลักการของหลักสูตร

1. เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นที่เน้นสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมอนุรักษ์และดูแลสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่
2. เป็นหลักสูตรที่ให้ประชาชนในชุมชนเห็นความสำคัญของการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ และตระหนักถึงการส่งเสริมอนุรักษ์และดูแลสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อการสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีในกับประชาชนในชุมชน

3. กลุ่มเป้าหมาย

ประชาชนทั่วไป

4. ระยะเวลา

ระยะเวลาตลอดหลักสูตร จำนวน 6 ชั่วโมง

1. ภาคทฤษฎี จำนวน 3 ชั่วโมง
2. ภาคปฏิบัติ จำนวน 3 ชั่วโมง

5. เนื้อหาหลักสูตร

1. การอบรมส่งเสริมอนุรักษ์และดูแลสิ่งแวดล้อม
2. การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์และ ขั้นตอนการปลูกต้นไม้ ไม้ดอก และ สมุนไพร
3. การดำเนินการปลูก ต้นไม้ ไม้ดอก และ สมุนไพร
4. การนำไปใช้ ประโยชน์ของการ ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับและ สมุนไพร

6. การจัดกระบวนการเรียนรู้

วิธีจัดกระบวนการเรียนรู้ ใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ดังนี้

1. การบรรยาย (Lecture)
2. การระดมสมอง (Brainstorming)
3. การอภิปราย (Discussion Method)
4. การชมคลิปวิดีโอ การบรรยาย และการสาธิต
5. การฝึกปฏิบัติ

7. สื่อการเรียนรู้

- ใบความรู้

8. การวัดผลประเมินผล

1. การประเมินความรู้ภาคทฤษฎีระหว่างเรียน
2. ประเมินพฤติกรรมฝึกปฏิบัติ และการเรียนรู้ในกิจกรรม โดยใช้จากการสังเกตการมีส่วนร่วมใน

กิจกรรม

9. การจบหลักสูตร

1. มีเวลาร่วมกิจกรรมตามหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
2. มีผลการประเมินผ่านตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
3. มีผลงานผ่านการประเมินทดสอบ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

10.เอกสารหลักฐานการศึกษาที่จะได้รับหลังจบหลักสูตร

ใบสำคัญผู้ผ่านอบรม แบบ กศ.ตน.11

การเทียบโอน

เทียบโอนเป็นรายวิชาเข้าสู่หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพิจารณาจากจำนวน ชั่วโมง และความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเลือกสาระการ ประกอบอาชีพไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

โครงสร้างหลักสูตร “การอบรมส่งเสริมอนุรักษ์และดูแลสิ่งแวดล้อม”

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	วัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
1.การอบรมส่งเสริมอนุรักษ์และดูแลสิ่งแวดล้อม	เพื่อให้ผู้เรียนมี ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการส่งเสริมอนุรักษ์และดูแลสิ่งแวดล้อม	- ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ เกิดความสมดุลและความยั่งยืน -องค์ประกอบของทรัพยากรทางธรรมชาติ	วิทยากรอธิบายให้ ความรู้เรื่อง - ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ เกิดความสมดุลและ ความยั่งยืน - องค์ประกอบของทรัพยากรทาง ธรรมชาติ	1.ใบ ความรู้ เรื่องความเป็นมาโครงการพัฒนาสังคมและชุมชน “ การอบรมส่งเสริมอนุรักษ์และดูแลสิ่งแวดล้อม 2.สื่อออนไลน์	1. สังเกตความสนใจ 2. ซักถาม 3. การมีส่วนร่วม 4. ชิ้นงาน/ผลงาน 5. ประเมินผลงานผู้เรียน โดยใช้ใบงานที่กำหนด	ทฤษฎี	ปฏิบัติ
2.การเตรียมวัสดุอุปกรณ์และขั้นตอนการปลูกต้นไม้ ไม้ดอก และ สมุนไพร	เพื่อให้ผู้เรียนมี ความรู้ความเข้าใจใน การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์และขั้นตอนการปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ และ สมุนไพร	- การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ - ขั้นตอนปลูกไม้ดอก ไม้ประดับและสมุนไพร	วิทยากรอธิบายให้ ความรู้เรื่อง - การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์และขั้นตอนการปลูกไม้ดอก ไม้ประดับและ สมุนไพร	1.ตัวอย่างวัสดุอุปกรณ์ 2.สื่อออนไลน์		1 ชั่วโมง	
3.การดำเนินการปลูก ต้นไม้ ไม้ดอก และ สมุนไพร	เพื่อให้ผู้เรียนมี ความรู้ความเข้าใจ ของการปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ และ สมุนไพร	รูปแบบของการปลูกไม้ ดอก ไม้ประดับและสมุนไพร	วิทยากรอธิบายให้ ความรู้เรื่อง - รูปแบบการปลูก ต้นไม้ ไม้ดอก และสมุนไพร - วิธีการการปลูกไม้ ดอก ไม้ประดับและ สมุนไพร - ดำเนินการปลูก ไม้ดอก ไม้ประดับและ สมุนไพร	1.ใบความรู้ รูปแบบการปลูก ต้นไม้ 2.สื่อออนไลน์ 3.วัสดุ อุปกรณ์ของจริง			3 ชั่วโมง

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	วัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
4.การนำไปใช้ ประโยชน์ของการ ปลูกไม้ดอก ไม้ ประดับและ สมุนไพร	เพื่อให้ผู้เรียนมี ความรู้ ความเข้าใจ ของการ ปลูกไม้ ดอกไม้ประดับ และ สมุนไพร	-วิธีการปลูกไม้ดอก ไม้ประดับและ สมุนไพร -ปลูกไม้ ดอก ไม้ประดับ และสมุนไพร ไปต่อ ยอด และสามารถ ทำเป็น อาชีพได้	วิทยากรอธิบายให้ ความรู้เรื่อง -วิธีการปลูกไม้ดอก ไม้ ประดับและสมุนไพร -การนำปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ และสมุนไพรไป ต่อยอดและ สามารถทำ เป็นอาชีพได้	1.ใบความรู้ เรื่อง วิธีการปลูกไม้ดอก 2.ความรู้การปลูกไม้ ดอก ต่อยอดและ สามารถทำ เป็น อาชีพได้		ทฤษฎี	ปฏิบัติ
						1 ชั่วโมง	

แบบทดสอบก่อนเรียน

การส่งเสริมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ข้อที่ 1. ข้อใดไม่ใช่วิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

- 1 : ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด
- 2 : ใช้สิ่งอื่นทดแทนทรัพยากรธรรมชาติที่หายาก
- 3 : ปรับปรุงทรัพยากรในท้องถิ่นให้มีสภาพที่ดีขึ้น
- 4 : ซื้อทรัพยากรที่หายากกักตุนไว้

ข้อที่ ๒. การให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติก่อให้เกิดผลดีอย่างไร

- 1 : เกิดความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของร่วมกัน
- 2 : เพิ่มภาระหน้าที่ของคนในชุมชน
- 3 : ประหยัดงบประมาณ
- 4 : มีประชากรตั้งถิ่นฐานอย่างหนาแน่น

ข้อที่ ๓. น้อยหน้าใช้กระดาษทั้งสองหน้าเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมข้อใด

- 1 : การใช้สิ่งอื่นทดแทน
- 2 : การใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่า
- 3 : การนำกลับมาใช้ใหม่
- 4 : การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

ข้อที่ ๔. ผู้มีหน้าที่ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรในจังหวัดคือใคร

- 1 : เจ้าหน้าที่ป่าไม้
- 2 : ผู้ว่าราชการจังหวัด
- 3 : ผู้นำชุมชน
- 4 : คนทุกคนในจังหวัด

ข้อที่ ๕. นักเรียนสามารถมีส่วนในการอนุรักษ์ป่าไม้ได้อย่างไรบ้าง

- 1 : ร่วมกันปลูกป่าทดแทน
- 2 : ประหยัดน้ำ
- 3 : ใช้สิ่งของอย่างประหยัดและคุ้มค่าที่สุด
- 4 : ถูกทุกข้อ

เฉลยข้อสอบ....การส่งเสริมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ข้อที่ 1. ข้อใดไม่ใช่วิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

- 1 : ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด
- 2 : ใช้สิ่งอื่นทดแทนทรัพยากรธรรมชาติที่หายาก
- 3 : ปรับปรุงทรัพยากรในท้องถิ่นให้มีสภาพที่ดีขึ้น
- 4 : ซื้อทรัพยากรที่หายากกักตุนไว้

ข้อที่ ๒. การให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติก่อให้เกิดผลดีอย่างไร

- 1 : เกิดความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของร่วมกัน
- 2 : เพิ่มภาระหน้าที่ของคนในชุมชน
- 3 : ประหยัดงบประมาณ
- 4 : มีประชากรตั้งถิ่นฐานอย่างหนาแน่น

ข้อที่ ๓. น้อยหน้าใช้กระดาษทั้งสองหน้าเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมข้อใด

- 1 : การใช้สิ่งอื่นทดแทน
- 2 : การใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่า
- 3 : การนำกลับมาใช้ใหม่
- 4 : การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

ข้อที่ ๔. ผู้มีหน้าที่ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรในจังหวัดคือใคร

- 1 : เจ้าหน้าที่ป่าไม้
- 2 : ผู้ว่าราชการจังหวัด
- 3 : ผู้นำชุมชน
- 4 : คนทุกคนในจังหวัด

ข้อที่ ๕. นักเรียนสามารถมีส่วนในการอนุรักษ์ป่าไม้ได้อย่างไรบ้าง

- 1 : ร่วมกันปลูกป่าทดแทน
- 2 : ประหยัดน้ำ
- 3 : ใช้สิ่งของอย่างประหยัดและคุ้มค่าที่สุด
- 4 : ถูกทุกข้อ

ใบความรู้

ความเป็นมาการส่งเสริมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การส่งเสริมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด โดยใช้ให้น้อย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงระยะเวลาในการใช้ให้ ยาวนาน และก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด รวมทั้งต้องมีการกระจายการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตาม ในสภาพปัจจุบัน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมี ความเสื่อมโทรมมากขึ้น ดังนั้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงมีความหมายรวมถึง การพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถกระทำ ได้หลายวิธี ทั้งทางตรง และทางอ้อม ดังนี้

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยตรง ซึ่งปฏิบัติได้ในระดับบุคคล องค์กร และระดับประเทศ ที่สำคัญ คือ

- 1) การใช้อย่างประหยัด คือ การใช้เท่าที่มีความจำเป็น เพื่อให้มีทรัพยากรไว้ใช้ได้ นานและเกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากที่สุด
- 2) การนำกลับมาใช้ซ้ำอีก สิ่งของบางอย่างเมื่อมีการใช้แล้วครั้งหนึ่งสามารถที่จะ นำมาใช้ซ้ำได้อีก เช่น ถุงพลาสติก กระดาษ เป็นต้น หรือสามารถที่จะนำมาใช้ได้ใหม่โดยผ่าน กระบวนการต่างๆ เช่น การนำกระดาษที่ใช้แล้วไปผ่าน กระบวนการต่างๆ เพื่อทำเป็นกระดาษแข็ง เป็นต้น ซึ่งเป็นการลดปริมาณการใช้ทรัพยากรและการทำลายสิ่งแวดล้อมได้
- 3) การบูรณะซ่อมแซม สิ่งของบางอย่างเมื่อใช้เป็นเวลานานอาจเกิดการชำรุดได้ เพราะฉะนั้นถ้ามีการบูรณะซ่อมแซมทำให้สามารถยืดอายุการใช้งานต่อไปได้อีก
- 4) การบำบัดและการฟื้นฟู เป็นวิธีการที่จะช่วยลดความเสื่อมโทรมของทรัพยากร ด้วยการบำบัดก่อน เช่น การบำบัดน้ำเสียจากบ้านเรือนหรือโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น ก่อนที่จะ ปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ส่วนการฟื้นฟูเป็นการรื้อฟื้นธรรมชาติให้กลับสู่สภาพเดิม เช่น การปลูกป่า ชายเลน เพื่อฟื้นฟูความ สมดุลของป่าชายเลนให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ เป็นต้น
- 5) การใช้สิ่งอื่นทดแทน เป็นวิธีการที่จะช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติน้อยลง และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก การใช้ใบตองแทนโฟม การใช้พลังงาน แสงแดดแทนแร่เชื้อเพลิง การใช้ปุ๋ยชีวภาพแทนปุ๋ยเคมี เป็นต้น

6) การเฝ้าระวังดูแลและป้องกัน เป็นวิธีการที่จะไม่ให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย เช่น การเฝ้าระวัง การทิ้งขยะ สิ่งปฏิกูลลงแม่น้ำ คูคลอง การจัดทำแนวป้องกันไฟป่า เป็นต้น

2. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยทางอ้อม

สามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

1) การพัฒนาคุณภาพประชาชน โดนสนับสนุนการศึกษาด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ถูกต้องตามหลักวิชา ซึ่งสามารถทำได้ทุกระดับอายุ ทั้งในระบบ โรงเรียนและสถาบันการศึกษาต่างๆ และนอกระบบ โรงเรียนผ่านสื่อสารมวลชนต่างๆ เพื่อให้ประชาชน 2 เกิดความตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการอนุรักษ์ เกิดความรักความหวงแหน และให้ ความร่วมมืออย่างจริงจัง

2) การใช้มาตรการทางสังคมและกฎหมาย การจัดตั้งกลุ่ม ชุมชน ชมรม สมาคม เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ตลอดจนการให้ความร่วมมือทั้งทางด้านพลัง กาย พลังใจ พลังความคิด ด้วยจิตส านึกในความมีคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่มีต่อตัวเรา เช่น กลุ่มชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ นักเรียน นักศึกษา ในโรงเรียนและ สถาบันการศึกษาต่างๆ มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย มูลนิธิ สืบ นาคะเสถียร มูลนิธิโลกสีเขียว เป็นต้น

3) ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ช่วยกันดูแลรักษาให้ คงสภาพเดิม ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม เพื่อประโยชน์ในการด ารงชีวิตในท้องถิ่นของตน การ ประสานงานเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นกับประชาชน ให้มีบทบาทหน้าที่ในการปกป้อง คุ้มครอง ฟื้นฟูการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและ เกิดประโยชน์สูงสุด

4) ส่งเสริมการศึกษาวิจัย ค้นคว้าวิธีการและพัฒนาเทคโนโลยี มาใช้ในการจัดการกับ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การใช้ความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ มาจัดการวางแผนพัฒนา การพัฒนา อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ให้มีการประหยัดพลังงานมากขึ้น การ ค้นคว้าวิจัยวิธีการจัดการ การปรับปรุง พัฒนา สิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน เป็นต้น

5) การกำหนดนโยบายและวางแผนทางของรัฐบาล ในการอนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อเป็นหลักการให้หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ยึดถือและนำไปปฏิบัติ รวมทั้งการเผยแพร่ข่าวสาร ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ใบความรู้

การมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญ และเป็น ประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจเพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ตามหลักการธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็น ที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่าย

ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 และพระราช กฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 จึงต่างให้ความสำคัญต่อ การบริหารราชการอย่างโปร่งใส สุจริต เปิดเผย ข้อมูล และการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามี ส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การตัดสินใจทางการเมือง รวมถึงการตรวจสอบ การใช้อำนาจ รัฐในทุกระดับ

หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาคราชการนั้น International Association for Public Participation ได้แบ่งระดับของการสร้างการ มีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. **การให้ข้อมูลข่าวสาร** ถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับ ที่สำคัญที่สุด เพราะเป็น ก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมี ส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศ และ การให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น
2. **การรับฟังความคิดเห็น** เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงและความคิดเห็น เพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟัง ความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การ จัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น
3. **การเกี่ยวข้อง** เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วม เสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความ ต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุม เชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อ เสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

4. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วน กับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงสุด โดยให้ ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่ มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด เป็นต้น

การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจทำได้หลายระดับและหลายวิธี ซึ่งบางวิธี สามารถทำได้ง่าย ๆ แต่บางวิธีก็ต้องใช้เวลา ขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ค่าใช้จ่ายและความจำเป็นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งพัฒนาทักษะและ ศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย

จากหลักการและความจำเป็นดังกล่าว ทำให้การพัฒนาระบบราชการที่ผ่านมาได้รับการ พัฒนาระบบการบริหารราชการที่สนับสนุนการปรับกระบวนการทำงานของส่วนราชการที่เปิดโอกาส ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น หรือที่เรียกว่า “การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ” ในส่วน ภาคราชการ การส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ถือได้ว่าเป็นเงื่อนไข และเป็นกุญแจ ดอกสำคัญของความสำเร็จของการพัฒนาระบบราชการ ให้สามารถตอบสนองความต้องการของ ประชาชนและเอื้อต่อประโยชน์สุขของประชาชน เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญ ที่สนับสนุน และส่งเสริมให้ระบบราชการมีพลังในการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นเป้าหมาย หลักของการพัฒนาราชการยุคใหม่ที่เป็นราชการระบบเปิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาคราชการที่มาจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนท้องถิ่น จะช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับ ประชาชนได้รับทราบความต้องการและปัญหาที่แท้จริง ลดความขัดแย้งและต่อต้าน ทั้งยังเป็นการ สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ ซึ่งเป็น บทบาทที่หน่วยงานภาคราชการจะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและเครือข่ายภาค ประชาสังคมทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับหน่วยงานราชการ ต่าง ๆ จะสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากน้อยเพียงใด รวมทั้งต้องอาศัยกระบวนการ ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคมที่เป็นพันธมิตรของภาคราชการ ซึ่งถึงเวลาแล้วที่ ภาคราชการจะต้องร่วมมือกันเปิดระบบราชการให้ประชาชนมี

ส่วนร่วม เพื่อทำให้เกิดการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี เกิดการแบ่งสรรทรัพยากรอย่างยุติธรรม และลดความขัดแย้งในสังคม และที่สำคัญ ที่สุด คือ การสร้างกลไกของการพัฒนาระบบราชการที่ยั่งยืน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนนั่นเอง

แบบประเมินผลงานผู้เรียน

ชื่อ - นามสกุล

หลักสูตรการส่งเสริมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม..... กลุ่ม

คำชี้แจง : ให้วิทยากรประเมินผลงานของผู้เรียนตามหัวข้อที่กำหนดให้

ประเด็นที่ประเมิน	คะแนนประเมิน (10 คะแนน)
1. ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ (20 คะแนน)	
1.1 ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	
1.2 สอบถามความรู้ความเข้าใจ	
2. ทักษะการปฏิบัติ (40 คะแนน)	
2.1 สังเกตการณ์ปฏิบัติในระหว่างการเรียนรู้การจัดกิจกรรม	
2.2 ประเมินโดยให้สาธิต	
2.3 แสดงขั้นตอนวิธีการปฏิบัติ	
2.4 ประเมินจากกระบวนการมีส่วนร่วม (ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา)	
3. คุณภาพของผลงาน ผลการปฏิบัติ (40 คะแนน)	
3.1 สังเกตผลงาน	
3.2 ตรวจสอบผลงาน	
3.3 มีความคิดสร้างสรรค์	
3.4 ผลการปฏิบัติว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่	
รวมคะแนน (100 คะแนน)	

หมายเหตุ การประเมินผลการจบหลักสูตรอาจดำเนินการได้ ดังนี้

- การประเมินระหว่างเรียน และเมื่อจบหลักสูตร
- ประเมินครั้งเดียวก่อนจบหลักสูตร

ทั้งนี้ เกณฑ์การจบหลักสูตร จะต้องได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 จึงจะผ่านเกณฑ์การประเมิน

ลงชื่อ

วิทยากร

(

)

แบบทดสอบหลังเรียน

การส่งเสริมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ข้อที่ 1. ข้อใดไม่ใช่วิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

- 1 : ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด
- 2 : ใช้สิ่งอื่นทดแทนทรัพยากรธรรมชาติที่หายาก
- 3 : ปรับปรุงทรัพยากรในท้องถิ่นให้มีสภาพที่ดีขึ้น
- 4 : ซื้อทรัพยากรที่หายากกักตุนไว้

ข้อที่ ๒. การให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติก่อให้เกิดผลดีอย่างไร

- 1 : เกิดความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของร่วมกัน
- 2 : เพิ่มภาระหน้าที่ของคนในชุมชน
- 3 : ประหยัดงบประมาณ
- 4 : มีประชากรตั้งถิ่นฐานอย่างหนาแน่น

ข้อที่ ๓. น้อยหน้าใช้กระดาษทั้งสองหน้าเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมข้อใด

- 1 : การใช้สิ่งอื่นทดแทน
- 2 : การใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่า
- 3 : การนำกลับมาใช้ใหม่
- 4 : การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

ข้อที่ ๔. ผู้มีหน้าที่ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรในจังหวัดคือใคร

- 1 : เจ้าหน้าที่ป่าไม้
- 2 : ผู้ว่าราชการจังหวัด
- 3 : ผู้นำชุมชน
- 4 : คนทุกคนในจังหวัด

ข้อที่ ๕. นักเรียนสามารถมีส่วนในการอนุรักษ์ป่าไม้ได้อย่างไรบ้าง

- 1 : ร่วมกันปลูกป่าทดแทน
- 2 : ประหยัดน้ำ
- 3 : ใช้สิ่งของอย่างประหยัดและคุ้มค่าที่สุด
- 4 : ถูกทุกข้อ

เฉลยข้อสอบ....การส่งเสริมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ข้อที่ 1. ข้อใดไม่ใช่วิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

- 1 : ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด
- 2 : ใช้สิ่งอื่นทดแทนทรัพยากรธรรมชาติที่หายาก
- 3 : ปรับปรุงทรัพยากรในท้องถิ่นให้มีสภาพที่ดีขึ้น
- 4 : ซื้อมีทรัพยากรที่หายากกักตุนไว้

ข้อที่ ๒. การให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติก่อให้เกิดผลดีอย่างไร

- 1 : เกิดความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของร่วมกัน
- 2 : เพิ่มภาระหน้าที่ของคนในชุมชน
- 3 : ประหยัดงบประมาณ
- 4 : มีประชากรตั้งถิ่นฐานอย่างหนาแน่น

ข้อที่ ๓. น้อยหน้าใช้กระดาษทั้งสองหน้าเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมข้อใด

- 1 : การใช้สิ่งอื่นทดแทน
- 2 : การใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่า
- 3 : การนำกลับมาใช้ใหม่
- 4 : การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

ข้อที่ ๔. ผู้มีหน้าที่ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรในจังหวัดคือใคร

- 1 : เจ้าหน้าที่ป่าไม้
- 2 : ผู้ว่าราชการจังหวัด
- 3 : ผู้นำชุมชน
- 4 : คนทุกคนในจังหวัด

ข้อที่ ๕. นักเรียนสามารถมีส่วนในการอนุรักษ์ป่าไม้ได้อย่างไรบ้าง

- 1 : ร่วมกันปลูกป่าทดแทน
- 2 : ประหยัดน้ำ
- 3 : ใช้สิ่งของอย่างประหยัดและคุ้มค่าที่สุด
- 4 : ถูกทุกข้อ